



Overkoepelende OnderwijsRaad Wetenschappen

STANDPUNTNOTA

Onderwijsproject Alternatieve Semesterindeling

vrijdag 25 maart 2011

1 Situering

Naar aanleiding van het Onderwijsproject Alternatieve Semesterindeling (OAS) laaide aan de Faculteit Wetenschappen de discussie rond het aanpassen van onze leermethoden en academische kalender op. Dit onderwijsproject focuste op de bacheloropleidingen fysica en wiskunde en het is dan ook vanuit dit kader dat de Wina Onderwijswerkgroep (OWG) besloten heeft om de studenten van de faculteit rond dit thema te bevragen. Omdat vele aspecten verder gaan dan enkel de bacheloropleidingen fysica en wiskunde, werd dit standpunt gevormd op de Scientica Overkoepelende Onderwijsraad (OOR) met de resultaten van de studentenbevraging als vertrekpunt. Aangezien OOR een orgaan is dat de studenten van de hele Faculteit Wetenschappen vertegenwoordigt, is ook de stem gehoord van de studenten buiten de opleidingen fysica en wiskunde. Een algemeen rapport met de resultaten van de studentenbevraging is afzonderlijk beschikbaar.

Concreet kunnen we het OAS-project zien als een studie rond drie verweven onderwerpen, toegepast op een werkveld van twee opleidingen, met name fysica en wiskunde. De drie grote lijnen die wij doorheen het project identificeren zijn “minder en efficiëntere contactmomenten”, “meer feedback” en het opdelen van het academiejaar in “vier blokken” in plaats van de huidige semesters. In het vervolg van deze nota stellen we ons standpunt voor rond elk van deze drie onderwerpen. Tot slot formuleren we ook een aantal bezorgdheden rond het OAS-project van studenten aan onze faculteit die niet meteen betrokken partij zijn. De details en wetenschappelijke referenties van het OAS-project zijn allemaal te vinden in het verslag van het project. We zullen ze dan ook niet gedetailleerd aanhalen in deze nota, maar hier wel regelmatig naar verwijzen.

Als studentenvertegenwoordigers hebben we in talloze discussies interessante aspecten van ons onderwijssysteem onder de loep genomen. We willen dan ook de Faculteit Wetenschappen graag bedanken voor dit onderwijsproject. In ieder geval zullen het geleverde onderzoek, de uiteenlopende interpretaties en de vele denkoefeningen bijdragen aan een kwalitatiever onderwijs in onze opleidingen. Als studenten kunnen we ons hierover enkel verheugen.

2 Efficiëntere contactmomenten: een betere voorbereiding

We zijn met OOR van mening dat hoorcolleges in de huidige vorm niet altijd de maximale efficiëntie halen. Hoorcolleges die dienen om de volledige inhoud van een vak aan te reiken leiden tot een overdaad aan hoorcolleges en onvoldoende voorbereiding tot inefficiëntie. Bovendien draagt ook de versnippering van de hoorcolleges niet bij aan de kwaliteit. Ook (samen) studeren op de campus wordt onvoldoende gestimuleerd door de afwezigheid van een uitgebouwd studielandschap.

Uit de bevraging komt naar voren dat een groot deel van de studenten tevreden is met de hoeveelheid hoorcolleges, terwijl een ander deel van de studenten er van overtuigd is dat minder hoorcolleges beter zouden zijn. Bijna niemand geeft aan te weinig hoorcolleges te hebben. Dat een groot deel van de studenten de hoeveelheid toch goed vindt (en niet te veel), heeft mogelijk te maken met de manier waarop deze momenteel worden ingericht. Onvoorbereide hoorcolleges die de volledige leerstof van een vak behandelen zijn noodzakelijkerwijs talrijk. In die zin geloven we met OOR dat onderzocht kan worden of een voorbereidings-feedbackmodel voor hoorcolleges de kwaliteit van het onderwijs kan verhogen.

In een voorbereidings-feedbackmodel kunnen concrete details verkregen worden tijdens de contactmomenten, maar wordt het zelf studeren en zelf indelen van de tijd veel sterker gestimuleerd. Nu blijkt dat meer dan 80% van de studenten onvoorbereid naar hoorcolleges komt en dit ook als

normaal beschouwt. Activerendere leervormen (bijvoorbeeld een voorbereidings-feedbackmodel) kunnen hier verbeteringen in aanbrengen en zijn de moeite om te onderzoeken. Het blijkt ook dat oefenzittingen in het algemeen als zeer nuttig worden ervaren en ook vaker voorbereid worden. Deze actievore contactvorm bewijst dus ook nu al zijn waarde.

Wij willen er met OOR op drukken dat een mentaliteitswijziging hier niet altijd evident is. In dit kader willen we ons standpunt herhalen waarin we vragen naar de uitbouw van een leercentrum op de campus Wetenschappen, waar studenten alleen en in groep in een informele sfeer kunnen studeren. Wij verwijzen hiervoor naar onze nota Studielandschap Arenberg. Ten slotte willen we nog vermelden dat ook de kwaliteit en de tijdige beschikbaarheid van cursusmateriaal essentieel is om studenten te stimuleren contactmomenten voor te bereiden.

3 Een centrale rol voor feedback

Een van de aspecten waarop het OAS-project focuste, was de integratie van evaluatie en feedback. Op dit moment is evaluatie al te vaak een gegeven op zich dat niet gebruikt wordt om de student bij te sturen. Meer permanente evaluatie kan hiertoe bijdragen maar is zeker niet het enige aspect. Een voorbereidings-feedbackmodel (zie hierboven) kan de student sneller sturen in zijn verwerkingsproces. Taken of projecten bieden vaak een meerwaarde, maar ook feedback na klassieke examens mag niet worden overgeslagen. Het is belangrijk te vermijden dat evaluaties slechts momentopnames worden - een afrondend examen is echter in vele gevallen noodzakelijk.

Uit de bevraging van de studenten blijkt zeer duidelijk dat projecten in veel gevallen positief worden onthaald. Studenten kunnen hierbij, alleen of in groep, gestimuleerd worden om zelf actief aan de slag te gaan met de leerstof en krijgen hiervoor de nodige bijsturing. We herhalen hierbij de vraag naar een stimulerende leeromgeving op de campus Wetenschappen. Tussentijdse examens kunnen in bepaalde gevallen helpen, maar zijn minder wenselijk. Ze houden steeds het risico in de leerstof te veel te fragmenteren wat de retentie niet ten goede komt.

We willen er met OOR op aandringen dat het voor ons wenselijk en noodzakelijk is dat feedback een prominentere rol krijgt in ons onderwijssysteem. Volgens ons is feedback na elke evaluatie (project, tussentijds examen, taak, afrondend examen, ...) wenselijk. Op dit moment gebeurt dit na een afrondend examen vaak slechts wanneer de student ontevreden is met het behaalde cijfer. Bovendien worden deelresultaten vaak niet eens vrijgegeven. Een feedbackbeleid dat niet alleen gericht is op het verantwoorden van het resultaat van een student, maar ook op het bijbrengen van extra inzicht is volgens ons noodzakelijk.

Met OOR hebben we daarom onafhankelijk van het OAS-project een werkgroep rond feedback en studiemateriaal opgericht om deze materie verder uit te diepen. Later dit semester volgt een nota met meer gedetailleerde standpunten hieromtrent.

4 Vier blokken: een stap te ver

Hoewel we als OOR problemen met versnippering van vakken erkennen, kunnen we niet meegaan in een verandering van twee semesters naar vier blokken. De invoering van het systeem op zich biedt volgens ons zowel voor- als nadelen. Naast een resem aan mogelijke praktische bezwaren zijn we ook bezorgd over het noodzakelijke engagement van alle docenten om mee te gaan in dit nieuwe systeem. In de eerste plaats vrezen we echter voor onoplosbare sociale problemen, zowel als gevolg van de semesterindeling die intrinsiek is aan het systeem als door het spanningsveld met andere opleidingen in een klassiek semestersysteem.

Om versnippering te vermijden en activering van studenten te stimuleren, kan er onderzocht worden of vakdagen hierbij soelaas bieden. Hierbij zou dan bijvoorbeeld in de eerste fase van de bachelor, met vijf verplichte vakken per semester, elke dag een bepaald vak worden ingericht waarbij bepaalde delen van de dag strikter begeleid worden dan andere. Om verdere activering van

studenten doorheen het jaar te promoten, verwijzen we naar hierboven geformuleerde standpunten in verband met het voorbereidings-feedbackmodel en in verband met projecten.

Over de praktische uitvoering van een systeem met vier blokken leeft grote ongerustheid bij de studentenpopulatie. Een terugkerende bezorgdheid hierbij is dat het mogelijk moet zijn om vakken van buiten de opleidingen fysica en wiskunde op te nemen voor deze studenten, evenals fysica- en wiskundevakken voor externe studenten. Hierbij moet specifiek gedacht worden aan de inplanning van de examens. Bovendien zal er voor een dergelijke ingrijpende verandering een verregaand engagement nodig zijn van alle docenten. Op dit moment is het verre van duidelijk of elke docent effectief dit engagement kan en wil aangaan.

Studenten zijn in de eerste plaats bezorgd om de invloed op hun sociale leven. Een essentieel element van het systeem is een doorgedreven permanente evaluatie. Een verminderde activiteit gedurende bepaalde periodes wordt op deze manier fel bemoeilijkt. Hoewel niet alle studenten er verstandig mee omgaan, biedt de huidige vrijheid ook vele voordelen zoals de mogelijkheid om zich te engageren voor kringwerking, cursusdienst of vertegenwoordiging. De vrijheid kan ook gebruikt worden om een werkvorm te hanteren die bij de student past of om een ziekteperiode op te vangen.

Daarenboven reizen er grote problemen bij de invoering van een vierblokkensysteem parallel aan het bestaande semestersysteem in andere Leuvense opleidingen. De bruisende studentenstad leeft volgens een bepaalde kalender en dat zal - wegens de beperkte groep fysica- en wiskundestudenten - niet veranderen door de invoering van een vierblokkensysteem in deze opleidingen. Deze asymmetrie leidt mogelijk tot een vorm van isolement voor de studenten fysica en wiskunde. Een zeer ruime meerderheid van de studenten geeft aan hier bezorgd om te zijn, zelfs wanneer het alternatieve semestersysteem aan de hele faculteit zou worden ingevoerd.

Vergelijkingen met andere studentensteden in het buitenland lopen hier vaak spaak. In Leuven ligt het zwaartepunt van het sociaal leven nog steeds gedurende de wekdagen en brengen de studenten de weekends thuis door. Voor veel studenten is het dus niet wenselijk dat zij net als werkende mensen verplicht in een soort 40-uren werkweek terecht komen. Bovendien vinden we vrijwillig engagement voor kringwerking, studentenvertegenwoordiging, of ander vrijwilligerswerk zeer waardevol en wordt dit ernstig bemoeilijkt in een vierblokkensysteem. De presidiumleden van Wina delen deze bezorgdheid (zie standpuntnota Wina-presidium).

5 Het OAS-project en de andere wetenschapsopleidingen

De studenten in de andere opleidingen aan de Faculteit Wetenschappen sluiten zich aan bij de hierboven aangehaalde punten. Zij vragen echter ook aandacht voor hun specifieke situaties wanneer er over alternatieve onderwijsvormen wordt nagedacht. Hoewel het OAS-project zich voornamelijk richt op de bacheloropleidingen fysica en wiskunde, willen ze alvast een aantal aandachtspunten oplijsten.

De studenten in de andere wetenschapsopleidingen merken op dat zij zich reeds in een systeem met veel permanente evaluatie bevinden. De vele practica in hun opleidingen vergen immers een goede voorbereiding en kennis van de achterliggende theorie. Daarnaast zijn de studenten ook bekommerd om hun tijdsbesteding. In tegenstelling tot de studenten wiskunde en fysica besteden zij nu reeds een significant deel van hun tijd aan practica of excursies. De studenten beschouwen deze werkvormen als zeer waardevolle componenten van hun opleiding en vinden het belangrijk dat deze bij de eventuele uitwerking van een nieuw onderwijssysteem gewaarborgd blijven.

Zowel de studenten fysica en wiskunde als de andere studenten van de Faculteit Wetenschappen zijn bezorgd om het feit dat het OAS-project zich enkel toespitst op de bacheloropleidingen wiskunde en fysica. Er stellen zich immers een aantal belangrijke vragen over aspecten die typisch zijn voor de andere wetenschapsopleidingen, maar waarvoor momenteel geen antwoord voorhanden is. De studenten zijn dan ook zeer bezorgd voor een scenario waarin een studie zou aantonen dat een vierblokkensysteem niet wenselijk is voor de andere wetenschapsopleidingen terwijl de

bacheloropleidingen wiskunde en fysica zich reeds in een dergelijk systeem bevinden. Een dergelijke situatie zou een enorme scheef trekking binnen onze faculteit teweegbrengen en in vele aspecten (bijvoorbeeld minoren) zeer onwenselijk zijn op middellange termijn.

6 Conclusies

Ten eerste willen we graag benadrukken dat het OAS-project tot vele boeiende inzichten en discussies heeft geleid. Als studentenraad geloven we dat we met beter voorbereide hoorcolleges en een meer centrale rol voor feedback de kwaliteit van ons onderwijs kunnen verbeteren.

Daarnaast willen we echter benadrukken dat we slechts beperkte voordelen zien in de invoering van een alternatief semestersysteem omwille van de vele potentiële problemen die hiermee gepaard gaan. Enerzijds zijn deze problemen van praktische aard, anderzijds leeft er een grote bezorgdheid over de sociale impact. Als studenten kunnen wij ons bijgevolg niet vinden in de invoering van een systeem met vier blokken. We vinden het daarom niet opportuun om deze denkpiste verder te onderzoeken.

Tenslotte vinden we ook dat er bij ingrijpende veranderingen aan de vorm van specifieke opleidingen aan onze faculteit moet nagedacht worden over de impact en de haalbaarheid van deze veranderingen voor andere opleidingen. Deze andere opleidingen hebben elk hun specificiteiten en het is belangrijk deze te onderzoeken alvorens over te gaan tot eender welk proefproject, om een al te grote asymmetrie tussen de opleidingen aan de Faculteit Wetenschappen te vermijden.

Status: vertrouwelijk

Auteurs:

Christophe Debry (studentenvertegenwoordiger POC Wiskunde)
Thomas in't Veld (studentenvertegenwoordiger Academische Raad)
Vincent Van Eylen (studentenvertegenwoordiger Facultaire POC Wetenschappen)
Jan Van Haaren (voorzitter Wina Onderwijswerkgroep)
Mattia Walschaers (voorzitter Scientica Overkoepelende Onderwijsraad)